

**ՀԱՅՐԵՆԻ-ՔԸ ՍԻՐԻԱՀԱՅԵՐԻ ՊԱՏԿԵՐԱՅՈՒՄՆԵՐՈՒՄ
(ԷԹՆՈՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀՀ-ՈՒՄ)**

Գայանն Հակոբյան

Հայաստանի անկախացումից հետո սփյուռքահայերի մեջ տարածում է ստացել թե՛ կամավոր, թե՛ ծագման երկրների տնտեսական ու պատերազմական իրավիճակի հետևանքով դեպի հայրենիք ներգաղթը: Նմանատիպ գործընթաց սկսվեց նաև սիրիահայ համայնքում: Վերջինս Մերձավոր Արևելքի ամենահին ու ավանդական համայնքներից մեկն էր, արևմտահայ մշակույթի պահպանման ու զարգացման կարևոր և բացառիկ օջախ: Սակայն պատերազմը ճակատագրական եղավ այդ համայնքի և հազարավոր սիրիահայերի համար, նրանք ցրվեցին աշխարհով մեկ: Սիրիահայերի տարերային ներհույս սկսվեց նաև դեպի Հայաստանի Հանրապետություն: Պաշտոնական տեղեկատվության համաձայն՝ միայն 2013 թ. Հայաստան է եկել 6000-7000 մարդ: Ըստ ՀՀ Սփյուռքի նախարարության 2014 թ. տվյալների՝ փետրվարի դրությամբ Հայաստանում բնակվել են շուրջ 11000 սիրիահայեր՝ մոտ 2800 ընտանիք¹: 2017 թ. արդեն շրջանառվում էր այն տեղեկատվությունը, որ սիրիական պատերազմի բռնկվելուց ի վեր մոտ 22000 սիրիահայեր են եկել Հայաստան², որոնց մի մասն անընդհատ գտնվում է շարժման մեջ: Այսօր նրանց թվի վերաբերյալ պաշտոնական տեղեկատվությունը բացակայում է, սակայն ըստ ոչ պաշտոնական տվյալների՝ այն տատանվում է 5000-8000-ի միջակայքում³: Այս տվյալները փաստում են, որ նրանց միայն մեկ երրորդ մասը մնաց Հայաստանում. մեծ մասը հեռացավ հայրենիքից՝ հիմնականում եվրոպական երկրներ, Կանադա և Լիբանան:

¹ Տվյալները փոխանցվել են ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի 2014 թ. փետրվարի 13-ի թիվ 2470-34 գրության համաձայն:

² ՀՀ սփյուռքի նախարարություն, սիրիահայերի անկյուն, պետական քաղաքականություն: Հասանելի է՝ <https://bit.ly/3BoNlfA>, 26.03.2020:

³ «Սիրիահայերի հիմնախնդիրները համակարգող կենտրոն» հասարակական կազմակերպության նախագահ, փորձագիտական հարցազրույց, 25.10.2018:

Սույն հոդվածում նպատակ ունենք ցույց տալ, թե սիրիահայերի համար ինչ դերակատարություն ունեցավ հայրենիքի գործոնը Հայաստանն ընտրելու և այն լքելու գործընթացում: Կփորձենք պարզել, թե ինչ է ամփոփում հայրենիք եզրույթը նրանց պատկերացումներում, և որ խմբերի, որքան զանգվածի համար էր Հայաստանը համարվում հայրենիք: Ուսումնասիրության մեթոդաբանական հիմքը ազգագրությունում և էթնոսոցիոլոգիայում ընդունված միջառարկայական համալիր մոտեցումներն են, իսկ դաշտային նյութը հավաքվել է որակական և քանակական հետազոտությունների արդյունքում. քանակական հետազոտություն՝ կիսաձևայնացված հարցազրույցներն անցկացվել են սիրիահայերի հետ Երևանում, Արագածոտնի, Արարատի, Արմավիրի, Կոտայքի, Շիրակի մարզերում: Ելնելով հետազոտական օբյեկտի յուրահատկությունից՝ սիրիահայերի ոչ հստակ թիվ ՀՀ-ում, շարժունություն, բնակության վայրի վերաբերյալ սուղ տեղեկատվություն, Հայաստան տեղափոխվելուց հետո տարածական ցրված ձևով ապրել և այլ հանգամանքներ՝ սիրիահայ ընտանիքների հետ կապ հաստատելու համար օգտագործվել է «ձևակույտի» մեթոդը: Որակական հետազոտություն՝ առաջադրված խնդիրը խորությամբ և ամբողջությամբ հասկանալու, մեկնաբանելու համար սիրիահայերի հետ անցկացվել են նաև խորին հարցազրույցներ: Հարցվողի ընտրության չափանիշներ են հանդիսացել սեռը, տարիքը և զբաղվածությունը:

Բնականաբար, պատերազմական իրավիճակում սիրիահայերի համար երկրից հեռանալու պատճառը մեկն էր, իսկ Հայաստանն ընտրելու դրդապատճառները՝ բազմաթիվ և տարբեր:

Աղյուսակ 1. Սիրիահայերի՝ Հայաստան գալու պատճառները, %

Պատճառները	Հաճախականություն
Հայրենիքի գաղափար, հայ լինելու հանգամանք	38.3
Այլ ելք չկար, մյուս երկրները թույլտվություն չէին տալիս	18.5
Սոցիալական ցանցի առկայություն (բարեկամներ/ծանոթներ ունեն ՀՀ-ում)	9.8
Ընտանիքի անդամներն արդեն տեղափոխվել էին Հայաստան	7.8

Հայաստանում ապահով, անվտանգ է	7.0
Լեզվի իմացություն	6.4
Հայաստան շրջագայությունից հետո չեն կարողացել վերադառնալ Սիրիա	6.0
Այլ պատասխան (մեկնել երրորդ երկիր, Հայաստանը մոտ է և այլն)	6.2
Ընդամենը	100.0

Ինչպես հետազոտության արդյունքներն են վկայում, ՀՀ տեղափոխվելու որոշում կայացնելու գործում հայրենիքի գաղափարն առաջնային էր մյուս պատճառների նկատմամբ (38.3%, տե՛ս աղյուսակ 1): Նշենք, որ Հայաստանը՝ որպես հայրենիք ընդունող սիրիահայերը մեծամասնություն են կազմում այս զանգվածում (81.5%): Սակայն ուսումնասիրության արդյունքները հետաքրքիր են այն առումով, որ բացահայտվել է այն հակասական զանգվածը՝ 13%, որը, չնայած Սիրիան է համարում հայրենիք, բայց դժվար պահին, խորացնելով ինքնության զգացողությունները, Հայաստանն ընտրելու դրդապատճառների մեջ, միևնույնն է, խոսում է հայրենիքի գաղափարի մասին:

Ընդհանրապես, հայրենիքն այն տարածքն է, որտեղ որևէ էթնիկ խումբ ապրում է՝ կերտելով իր պատմությունը, կենցաղը, վարքն ու բարքը: Էթնիկ խմբի անդամները կարող են ծնվել ու ապրել նաև իրենց հայրենիքից դուրս, լինել այլ պետության քաղաքացի, սակայն, միևնույն ժամանակ, հայրենիք համարել իրենց նախահայրերի բնօրրանը: «Հայրենիք» հասկացությունը կարող ենք սահմանել երկու իմաստով՝ աշխարհագրական և հոգևոր: *Աշխարհագրական* իմաստով հայրենիքն այն տարածքն է, որը կա՛մ պատմականորեն պատկանում է տվյալ ազգին, կա՛մ որտեղ ծնվել է անհատը, կա՛մ որտեղ ապրում է, կա՛մ որի քաղաքացին համարվում է: *Հոգևոր* իմաստով հայրենիքն այն բնատարածքն է, որը տվյալ էթնիկ հանրույթի անհատներն ընկալում են՝ որպես իրենց էթնիկ ինքնության անբաժանելի մաս: Վերջինս իր մեջ ներառում է այն բնութագրերը, որոնցով անհատը նման է տվյալ էթնիկ խմբին և տարբերվում

է այլ խմբերից¹: Այս սահմանումը փոքր-ինչ տարբեր է սփյուռքի դեպքում: Որոշ հեղինակներ սփյուռք համարվող համայնքի ինքնությունը համարում են անդրազգային ինքնություն², որն առաջանում է պատմական ծագման տարածքից դուրս մեկ այլ միջավայրում՝ ներառելով և՛ նոր միջավայրի գործոնները, և՛ ընդհանուր պատմական հիշողությունը: Ս. Հոլը համարում է, որ սփյուռքը ձևավորում է այնպիսի ինքնություն, որը մշտապես ստեղծում և վերստեղծում է նորը՝ վերափոխման կամ հակադրման միջոցով³: Նրա կարծիքով, ինքնության վերաձևավորման գործընթացում էթնիկ խմբերն օգտագործում են պատմական հիմքերն ու լեզվամշակութային առանձնահատկությունները: Այս պարագայում կարևորվում է ոչ միայն «ո՞վ ենք մենք» հարցադրումը, այլև «որտեղի՞ց ենք եկել, ի՞նչ կարող ենք դառնալ և ինչպե՞ս կարող ենք ներկայացնել ինքներս մեզ»⁴: Ինքնությունը, որպես սփյուռքահայի ինքնագիտակցության և ինքնանույնացման ամբողջական, հավաքական դրսևորում, կազմված է ազգային և քաղաքակրթական բաղադրիչներից: Ազգային դիմագծի պահպանման տեսակետից առանցքային է ինքնության ազգային բաղադրիչի պահպանումը և փոխանցումը հաջորդ սերունդներին, ինչում էլ դրսևորվում է սփյուռքի էությունը՝ հայրենիքի հետ կապերի, ազգի և հայրենիքի կերպարի վերաբերյալ հավաքական հիշողության առկայությամբ:

Սիրիահայերի տարբեր սերունդներ այժմ, ապրելով Հայաստանում, անցյալի և ներկայի պատկերացումները միախառնելով, նկարագրում են «հայրենիքի» կերպարը: Նրանց այդ պատկերացումները մենք պայմանականորեն խմբավորել ենք հետևյալ ձևերի մեջ.

1. Սիրիահայերն առաջին հերթին փորձել են *համեմատությունների* միջոցով նկարագրել հայրենիք հասկացությունը՝ համեմատելով կյանքում կարևոր նշանակություն ունեցող անձանց հետ: Այսպես, Սիրիան հայրենիք համարողներն այն համեմատում են *մոր* հետ՝ նրան

¹ **A. Аклаев**, Этнополитическая конфликтология, Анализ и менеджмент, Москва, 2008, с. 58.

² **S. Ahmed, C. Castaneda, M. Fortier & Sheller**, (Eds.), Introduction, Uprootings/ regrounds: Questions of home and migration, New York, 2003, pp. 1-19.

³ **S. Hall**, Cultural identity and diaspora. J. Rutherford (Ed.), Identity: Community, culture, difference, London 1990, pp. 222-237.

⁴ **S. Hall**, Critical dialogues in cultural studies, K. H. Chen, D. Morley (Eds.), London, Routledge, 1996, pp. 441-449.

ներկայացնելով որպես «անփոխարինելի անձ»: Հայաստանի պարագայում համեմատության սուբյեկտ է դառնում *կինը*¹ «կյանքի ինչ-որ շրջանում մեզ ընդունող անձ», ում հնարավոր է և կարելի է փոխարինել:

Հայրենիքի կերպարի նկարագրման համար սիրիահայերը, որպես համեմատության օբյեկտ, դիտարկել են նաև տվյալ երկրում իրենց բաժին ընկած կյանքը, կենցաղը՝ ներկայացնելով այն *հորը և մորը* բնորոշ հատկանիշների հետ. Սիրիային վերագրում են «*հեշտ ու փափուկ կյանք*»՝ անվանելով «*մայրենիք*», իսկ Հայաստանին՝ «*դժվար ու խիստ կյանք*»՝ համարելով հայրենիք:

2. Այնուհետև նրանք «օբյեկտիվ» պատկերացումների միջոցով առանձնացնում և անվանակոչում են այն՝ հայրենիքը Սփյուռքն է, հայրենիքն Արևմտյան Հայաստանն է, հայրենիքը սիրիահայերին՝ որպես յուրային ընդունող որևէ երկիր է: Այս առումով ներկայացնենք սիրիահայերի հետ խորին հարցազրույցներից մի քանի մեջբերումներ.

«Սփյուռքահայի հայրենիքը Սփյուռքն է, ես սա կըսեմ դժբախտաբար: Երբ մենք գաղթականության ժամանակ եկանք Սուրիա, ապինք՝ աս է մեր հայրենիքը: Փաստորեն դա չեղավ: Մենք թողեցինք այն վրանգի մեջ ու եկանք: Եկանք Հայաստան ու հասկըցանք, որ Հայաստանն ալ մեր հայրենիքը չէ: Մեր հայրենիքը Սփյուռքն է: ...Միգուցե մեր հայրենիքը մի օր դառնա Ֆրանսիան, Գերմանիան, Շվեդիան, կամ, չեմ գիտեր, ուրիշ մի երկիր»¹:

«Ասի ամենեն դժվար եւ բարդ հարցն է: Եթե ես հայրենիք պիտի համարեմ, ուրեմն պիտի հասնեմ Եդեսիա, Ուրֆա. հայրերուս երկիրը ադիկա էր»²: «Շատերը կըսեն՝ մեր հայրենիքը Արեւմտահայաստանն է. եթե այն անկախանա, կլինի քո հայրենիքը, եթե չէ՝ դու չունիս հայրենիք, փաստորեն»³:

3. Շարունակելով նրանց՝ հայրենիքի մասին պատկերացումների վերլուծությունը՝ այն ներկայացնենք «վերացական արտահայտություններ» խմբավորման մեջ: Սիրիահայերը հայրենիք հասկացության

¹ **Գ. Հակոբյան**, Դաշտային ազգագրական նյութեր (այսուհետև՝ ԴԱՆ), հարցազրույց 56 տարեկան տղամարդու հետ, ք. Երևան:

² Նույն տեղում, հարցազրույց 55 տարեկան կնոջ հետ, ք. Երևան:

³ Նույն տեղում, հարցազրույց 56 տարեկան տղամարդու հետ, ք. Երևան:

փնտրտուքների մեջ, բացառելով որևէ իրական երկրի հետ նույնականացում, համարում են, որ հայրենիքն անշոշափելի և անհասանելի է. «Երկինքն է իմ հայրենիքը: Մինչև հիմա համարում էինք, որ Հայաստանն է, բայց հիմա տեսանք, որ՝ չէ...»¹:

Այս տրամաբանության մեջ, սակայն որոշակի բացատրություններով, նրանցից ոմանք գտնում են, որ հայրենիքը զգացողություն է. «Հայրենիքը, եթե հողը պիտի համարենք, ես հայրենիք ուրեմն կհամարեմ էդ հողը, որտեղ ես իմ սիրած մարդկանց հետ եմ: Էդ զգացումը, որ ես էս հողի վրա հանգիստ եմ, ինձի համար կարելու է: Եթե ապրելու պիտի գաս, էդ զգացումը պիտի զգաս՝ իբր հայրենիքի: Էդ մարդիկ են, որ քեզ էդ զգացումը տալիս են, եւ ոչ թե հողն ա: Հիմա ուզում եմ ծնողներուս էստեղ բերեմ, որ հարյուր տոկոս զգամ՝ թե՛ հողով, թե՛ զգացական, իմ հայրենիքը Հայաստանն եղավ արդեն: Իրանք որ հոս են, ես որտեղ ալ գնամ, Հայաստանն ա իմ հայրենիքը»²:

Այսպիսով, սիրիահայերի բազմաթիվ մեկնաբանությունները դասակարգելով՝ տեսնում ենք, որ հայրենիքը նրանց կողմից նկարագրվում է և՛ աշխարհագրական ու հոգևոր իմաստով, և՛ սփյուռքահայի ինքնության ազգային բաղադրիչի շեշտադրումներով: Այստեղ կարևոր է նշել նաև, որ նրանք այդ եզրույթը սահմանում են այնպիսի հասկացություններով, որոնք տանում են հայրենիք չունենալու կամ դեռևս չունենալու գաղափարին: Քանակական ցուցանիշները ևս վկայում են այս մասին, քանզի հայաստանաբնակ սիրիահայերի 6.5%-ը դժվարացել է նշել, թե որն է իր հայրենիքը: Իսկ, ընդհանուր առմամբ, նրանց մեծ մասը՝ 70.7%-ը, Հայաստանն է համարում իր հայրենիքը, իսկ փոքր մասը՝ 22.8%-ը՝ Սիրիան:

Մի քանի չափանիշների հետ փոխկապվածության վերլուծության միջոցով ցույց տանք, թե սիրիահայերի որ զանգվածի համար է հայրենիք համարվում Հայաստանը, որ զանգվածի համար՝ Սիրիան:

Հայաստանը՝ որպես հայրենիք, ավելի շատ ընդունում են *սիրիահայ կանայք* (52.3%), քան տղամարդիկ (47.7%): Ի դեպ, այս հարցում ընտրություն կատարելիս հավասարաչափ դժվարացել են և՛ կանայք, և՛ տղամարդիկ:

Հայաստանը՝ որպես հայրենիք ընկալողների մեջ մեծամասնություն

¹ Նույն տեղում, հարցազրույց 50 տարեկան տղամարդու հետ, ք. Երևան:

² Նույն տեղում, հարցազրույց 32 տարեկան տղամարդու հետ, ք. Երևան:

են կազմում միջին տարիքի սիրիահայերը (36-55 տարեկանները՝ 52.3%), Սիրիան՝ որպես հայրենիք ընդունողներն ավելի շատ երիտասարդներն են (18-35 տարեկանները՝ 42.9%), իսկ ընտրության հարցում ավելի շատ դժվարացել են ավագ սերնդի մարդիկ (56-ից բարձր տարեկանները՝ 50%):

Հետաքրքիր ցուցիչ է համարվում նաև ընտանիքում գործածվող լեզուն. Սիրիան հայրենիք համարող սիրիահայերը ընդհանրապես չեն գործածում արևելահայերեն լեզուն, այլ մեծամասամբ խոսում են արևմտահայերենով (95.2%), նաև՝ արաբերենով (4.8%):

Հայ Ավետարանական եկեղեցու հետևորդներն ավելի շատ հակված են Սիրիան ընդունել՝ որպես հայրենիք (14.3%), քան՝ Հայաստանը (3.1%): Հայ Առաքելական և Հայ Կաթոլիկ եկեղեցու հետևորդները, ընդհակառակը, ավելի շատ Հայաստանն են ընկալում՝ որպես հայրենիք (համապատասխանաբար, 90.8% և 6.2%՝ ի համեմատ 81.0%-ի և 4.8%-ի):

Կարևոր գործոններից է նաև սիրիահայերի ծննդավայրը: Հալեպում ծնվածներն ավելի շատ Հայաստանն են համարում իրենց հայրենիքը (76.9% 71.4%-ի համեմատ), դամասկոսահայերը՝ Սիրիան (4.8% 1.5%-ի համեմատ): Վերջինս՝ որպես հայրենիք, ընկալում են նաև այլ երկրներում, օրինակ, Լիբանանում, Քուվեյթում, Եմենում, Լիբիայում ծնված սիրիահայերը (23.8% 9.4%-ի համեմատ): Իսկ Հալեպից և Դամասկոսից բացի, Սիրիայի այլ քաղաքներում և գյուղերում (Քեսաբում, Ղամիշլիում, Դեր Զորում, Արաբունարում) ծնվածները միանշանակ Հայաստանն են ընդունում՝ որպես հայրենիք (12.2% 0%-ի համեմատ):

Աղյուսակ 2. Հայրենիքի ընկալումը և Հայաստանից մեկնելու տրամադրվածությունը, %

Մյուսիսից ընկալումը	Երկիրը	Կհեռանա՞ն Հայաստանից		Ընդամենը
		Այո	Ոչ	
Հայրենիքի ընկալումը	Սիրիա	85.7	14.3	100.0
	Հայաստան	43.1	56.9	100.0
	Դժվ. է պատ.	33.3	66.7	100.0

Հայրենիքի ընկալման գաղափարը կարևոր ցուցիչ է համարվում

նաև Հայաստանից մեկնելու տրամադրվածության չափման հարցում: Սիրիան հայրենիք համարողների գերակշիռ մեծամասնությունը (85.7%), Հայաստանում ապագա չտեսնելով, մտադիր է մեկնել երկրից: Այս ցուցանիշն ակնհայտ է նաև համեմատության մեջ, երբ նկատում ենք, որ Հայաստանը՝ որպես հայրենիք ընդունողներն երկու անգամ քիչ են մեկնելու մտադրություն ունեցողների զանգվածում (43.1%, տե՛ս Աղ. 2):

Անդրադառնալով Հայաստանում բնակվող սիրիահայերի տեղաշարժի վարքագծին, նշենք, որ նրանց կեսից ավելին՝ 52.2%, մտադրություն է հայտնել հեռանալ Հայաստանից: ՀՀ-ից հեռանալու պատճառների մեծ մասը (72.0%, տե՛ս աղյուսակ 3) սոցիալ-տնտեսական է՝ Հայաստանի վատ սոցիալական պայմաններ ու տնտեսության անբարենպաստ վիճակ, աշխատանքի և սեփական բնակարանի բացակայություն, ցածր աշխատավարձ ու աշխատանքային ծանր պայմաններ, սեփական ձեռնարկատիրության ստեղծման դժվարություններ ու ցածր եկամուտ և այլն: Հայաստան տեղափոխվելու առաջին տարիներին սիրիահայերը նաև մշակութային և հոգեբանական մեծ շոկ են ապրել, ինչը ոչ միայն որոշակի հետք է թողել, այլև ոմանց համար՝ ՀՀ-ից հեռանալու պատճառ հանդիսացել (14.0%):

Աղյուսակ 3. ՀՀ-ից հեռանալու պատճառները, %

Պատճառները	Հաճախականություն
Սոցիալ-տնտեսական պատճառներ	72.0
Մշակութային-հոգեբանական պատճառներ	14.0
Ընտանիքի միավորում	10.5
Իրավական խնդիրներ	3.5
Ընդամենը	100.0

Եթե ՀՀ-ից հեռանալու պատճառներն ավելի շատ բանական են և սոցիալ-տնտեսական հիմքեր ունեն, ապա Հայաստանում մնալու շարժառիթները մեծամասամբ զգացական են և հոգեբանական երանգներ ունեն: Այսպես, երկրում մնալու դրդապատճառների մեջ մեծ կշիռ է ստացել Հայաստանը՝ որպես հայրենիք ընկալելու երևույթը՝ 43.1%: Մեծ հաճախականություն գրանցած հաջորդ երկու պատասխանները վկայում են նրանց կողմից ստեղծված իրավիճակը համարժեք գնահատելու մասին՝ ՀՀ-ից չհեռանալու դրդապատճառները բացատրելով երկրի ան-

վտանգ լինելու (22.2%) և արդեն հարմարվելու փաստով (22.2%): Նրանց մի որոշ զանգված էլ խոստովանում է այլ երկիր գնալու հնարավորության բացակայության մասին (6.9%): Ընդհանրացնելով նրանց տեղաշարժի պատճառների վերլուծությունը՝ կարող ենք ասել, որ ինչպես Հայաստան տեղափոխվելու, այնպես էլ այստեղ հաստատվելու որոշման հիմքում ընկած դրդապատճառների մեջ ամենաազդեցիկը հայրենիքի գործոնն էր՝ հոգևոր զգացողությունը, մինչդեռ Հայաստանից հեռանալու պատճառների մեջ գերակշռում էր սոցիալ-տնտեսականը:

***Բանալի բառեր** - Հայաստան, էթնոսոցիոլոգիական ուսումնասիրություն, սիրիահայեր, հայրենիք, էթնիկ խումբ, էթնիկ ինքնություն:*

РОДИНА В ПРЕДСТАВЛЕНИЯХ СИРИЙСКИХ АРМЯН (ЭТНОСОЦИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ В РА)

Գայե Ագոյան

***Ключевые слова** - Армения, этносоциологическое исследование, сирийские армяне, родина, этническая группа, этническая идентичность.*

Подводя итоги выдвинутых в статье вопросов, можно сделать следующие выводы: Из-за войны, начавшейся в Сирии в 2011 г., армянская община рассеялась по всему миру, в основном в европейские страны, а также в Канаду, Ливан и Армению. Большинство из них, на эмоциональном уровне, приняло решение переехать в Армению, считая ее исторической родиной. Кроме того, некоторые из них, определяя термин с абстрактными понятиями, живут с идеей отсутствия родины или с мыслью о том, что ее пока нет.

Значительная часть сирийских армян, принявших решение переехать в Армению - в родину, являются женщины и люди среднего возраста. Сирию, как свою родину, в основном принимают мужчины и молодежь. Эта группа включает в себя и тех, которые с большой вероятностью покинут Армению.

HOMELAND IN PERCEPTIONS OF SYRIAN ARMENIANS (ETHNOSOCIOLOGICAL RESEARCH IN THE REPUBLIC OF ARMENIA)

Gayane Hakobyan

Key words - *Armenia, ethnosociological research, Syrian Armenians, homeland, ethnic group, ethnic identity.*

Summing up the analysis of the issues raised in the article, the following conclusions can be made: As a result of the war in Syria in 2011, the Armenian community has spread around the world, mostly to European countries, Canada, Lebanon and Armenia. Most of them decided to move to the Republic of Armenia on an emotional basis, prioritizing the idea of the homeland. Most Syrian-Armenians living in Armenia perceive the homeland in a spiritual sense, considering Armenia as their homeland, which is an integral part of ethnic identity. In addition, some of them, define the term in abstract terms and live with the idea of not having a homeland or not having one yet.

Among Syrian-Armenians who accept Armenia as a homeland and prioritize that idea when making the decision to move to Armenia, women and middle-aged people make up a large number. On the contrary, Syria, as a homeland, is more accepted by men and young people. This includes the vast majority of those leaving Armenia.

Գայանե Հակոբյան – Պատմ. գիտ. Թեկն., ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ, գիտաշխատող

Гаяне Акопян - Кандидат ист. наук, Институт археологии и этнографии НАН РА, научный сотрудник

Gayane Hakobyan - Candidate of historical sciences, Institute of Archaeology and Ethnography of NAS RA, Researcher